

Unkarin

jännittävä historia...

ja mielenkiintoinen nykypäivä

Kristiina Jalonen
Anna Hamppula

Sisällysluettelo

1. Unkarin historia

1.1. Unkarilaisten historia

1.2. Unkarin valtion synty ja keskiaika

1.3. Habsburgien valta

1.4. Kaksoismonarkia

1.5. Itsenäistymisestä toiseen maailmansotaan

1.6. Kansandemokratiasta Natoon

2. Unkarin nykypäivä

2.1. Asukkaat

2.2. Kieli

2.3. Turistina Unkarissa

2.4. Unkarilaisten nuorten elämä ja vapaa-aika

3. Lähdeluettelo

Unkarin historia

1.1. Unkarilaisten historia

Unkarilaiset eli *madjaarit* ovat etninen ryhmä Keksi- Euroopassa. *Madjaari*- nimitystä käytetään yleensä pelkästään historiallisissa yhteyksissä ja *madjaari*- nimitys juontaa juurensa omakielisestä nimityksestä "Magyar". Nykyaikana käytetään kansaan viitattaessa poikkeuksetta latinankielistä nimitystä *unkarilaiset*.

On esitetty teorioita, joiden mukaan unkarilaiset polveutuisivat mm. sumeereista tai hunneista. Jälkimmäisen taustalla se, että hunni Attila piti vähän aikaa hovia Unkarissa. Attila onkin suosittu etunimi unkarilaisten keskuudessa.

Suomalais-ugrilaisia kieliä puhuneet heimot asustivat yleisen käsityksen mukaan 4000-luvulla eaa. Ural-vuoriston molemmin puolin metsästellin ja kalastellen. Arvellaan, että unkarilaisten esi-isät ovat peräisin noilta seuduilta 2000 eaa. ja asustivat Siperian metsiä ja aroja ja oppivat maanviljelyn, karjanhoidon ja pronssisten esineiden valmistamisen taidon etelästä tulleilta.

Ilmastollisten muutosten takia ugrilainen pohjoisessa elänyt ostjakkien kantaheimo siirtyi elämään Ob-joen varsille 1000 eaa, kun unkarilaisten esi-isät taas siirtyivät etelään ja alkoivat paimentaa karjaa. Nämä "*kantaunkarilaiset*" elivät satojen vuosien ajan Uralin kaakkoispuolisilla aroilla ja saivat vaikutteita sarmaattien kulttuurista.

700-luvulla osa heimosta liikkui Levediana tunnetulle alueelle ja monet historialliset seikat viittaavat siihen, että unkarilaiset ja baskiirit ovat polveutuneet tästä kantaheimosta.

Turkinsukuisten kasaarien valtakuntaan kuuluivat Don-joen varret, joilla tuohon aikaan unkarilaisten esi-isät asuivat. Lähialueilla taas asuivat muinaiset bolgaarit ja alaaniit, jotka ovat nykyisten osseettien esi-isiä. Unkarilaiset ja bolgaarit muodostivatkin pitkään kestäneen liittouman, jolla oli kaksi johtajaa. Tiedetään, että unkarilaiset olivat järjestäytyneet seitsemäksi eri liitoksi: *Jenő, Kér, Keszi, Kürt-Gyarmat, Megyer (Magyar), Nyék ja Tarján*.

Kasaareilla oli vuoden 830 tietämällä keskinäisiä kahnauksia ja unkarilaisten kansa siirtyi alueelle, jota he kutsuvat nimellä Etelköz. Tuolta ajalta ovat peräisin nykyisen unkarin kielen n. 300 turkkilaisperäistä sanaa, esimerkiksi *alma* - omena, *árpa* - ohra, *búza* - vehnä, *dió* - pähkinä, ja tämä kertoo, että unkarilaiset viljelivät viljaa ja hedelmiä.

Vuonna 895 *Megyer*-heimo, joka myöhemmin antoi nimen koko kansalle, ylitti Karpaatit ja alkoi isännöidä Pannoniassa. *Megyer*-heimo valloitti alueita ja he tekivät myös ryöstöretkiä Ympäri Eurooppaa. Muutaman tappion jälkeen into kuitenkin laantui ja unkarilaiset siirtyivät Pannoniaan, josta kehittyi tulevan unkarilaisten suurvallan keskus.

Lukuisia slaavilaisia heimoja, kuten bulgaareja, kroaatteja, sloveeneja ym. asui Pannoniassa.

Voimakas slaavilainen vaikutus unkarilaisten kulttuurissa onkin peräisin tältä ajalta. He lopettivat paimentolaisen elämäntapansa ja unkarin kieli sai satoja slaavilaisia sanoja.

Runtinas Gèza pyrki 900-luvun loppupuolella liittämään unkarilaiset länsieurooppalaiseen kulttuuriin ja kristinuskoon. Hän myös aloitti perinteen, jonka mukaan vanhin hallitsijan jälkeläinen perii valtaistuimen, ja nimittikin poikansa seuraajakseen. Kerrotaan, että Tapani viimeistään yhdisti unkarin heimot yhtenäiseksi kansaksi.

Tapani oli harras kristitty, joka sai jalokivilla koristellun kultaisen kruunun paavilta. Hänestä tuli Unkarin ensimmäinen kuningas vuonna 1001 ja kruunusta tuli Unkarin valtion symboli, joka on mm. vaakunassa.

1.2. Unkarin valtion synty ja keskiaika

Unkarin valtion katsotaan syntyneen vuonna 1000, kun Unkarin ensimmäiseksi kuninkaaksi valittiin Tapani Pyhä I. Maan pääkaupungiksi nimettiin Esztergom ja viralliseksi uskonnoksi tuli kristinusko. Tapani loi vahvan ja vakaan valtiojärjestelmän frankkilaiseen malliin. Häntä pidetään

Unkarin valtion perustajana ja vuotta 1000 edelleen Unkarin perustamisvuotena. Tapanin käännötyssä maata kristinuskoon, saapui Unkariin italialaissyntyinen Gerard Sagredo, joka tunnetaan nimellä Pyhä Gellért. Hän kirjoitti Unkarin ensimmäiset teologiset teokset, hänestä tuli piispa ja hän perusti katedraalin ja luostarin. Näiltä ajoilta on myös varhaisin säilynyt unkarinkielinen kirjoitus, vuonna 1055 Balaton-järven pohjoisrannalle perustetun luostarin perustuskirja. Maa joutui valtataisteluiden riivamaksi ja melkein Saksan ja Bysantin valloittamaksi kuningas Tapanin kuoltua, kunnes v. 1077 valtaan noussut László I Pyhä palautti järjestyksen maahan. Kuningas Pyhä Lászlón aloitteesta piispa Gellért ja kuningas Tapani julistettiin pyhimyksiksi 20. elokuuta vuonna 1083. Nykyään elokuun 20. päivä on Unkarin juhlapäivä. Yksi Viidennen Ristiretken johtavista hahmoista oli kuningas Andreas II vuosina 1217-1218. Vaikka itse ristiretki oli sotilaallisesti tappiollinen, ulkopoliittisesti se oli Unkarille ja kuninkaalle kannattava. Menestyksekkäästi ja itsevarmasti hallinneen László I Pyhän valtakauden jälkeen, 1200-luvun alussa Unkarin taloudellinen ja sisäpoliittinen tila kuitenkin heikkeni sen verran, että kuningas Andreas II joutui tekemään vuonna 1222 *kultaisen bullan*, joka määritteli aatelisten ja aatellittomien oikeudet. Oikeudet saivat kuitenkin pian väistyä, sillä mongolit (tataarit) hyökkäsivät vuosien 1241-1242 aikana Unkariin. Kyliä ja kaupunkeja – niiden joukossa Buda ja Pest – joutui ryöstelyn ja tuhoamisen kohteeksi. Kuningas Béla IV itsekin joutui pakenemaan Muhin taistelusta ja elämään lyhyen ajan piiloutuneena, kunnes mongolien ylikaani Ögödej yllättäen kuoli ja Unkarissa sotatoimia johtanut Batu-kaani veti joukkojaan maasta palaten Mongoliaan. Kuningas Béla IV palasi Budaan ja ryhtyi elvyttämään runneltua maata. Tällöin alettiin rakentaa laajaa, kivilinnoja käsittävää puolustusjärjestelmää, joka nykyään ulottuu Unkarin naapurimaiden puolelle. 1200-luvun toisella puoliskolla Budasta tehtiin valtakunnan pääkaupunki.

Maan hallitsijaksi tuli v. 1301 Árpád-dynastian sammuttua ranskalainen Anjou-suvun Kaarle Robert. Unkarin sisäpoliittiset ja taloudelliset kriisit uusiutuivat 1300-luvulla ja Kaarle Robert sai ainoastaan tilanteen hallintaansa. Valtaituimelle hänen jälkeensä seurasi hänen poikansa Ludvig I Suuri, joka laajensi sotatoimillaan isänsä vakauttamaa Unkarin valtakuntaa. Kulttuurin nousu, ensimmäisen unkarilaisen yliopiston (Pécsin kaupunki, 1372) perustaminen näyttävät senkin että kun Länsi-Euroopassa oli pulaa, Anjou-suvun Unkari kukoisti. Unkarin kuninkaaksi noustuaan Sigismund Luxemburgilainen onnistui saamaan Böömin ja myöhemmin Pyhän saksalais-roomalaisen keisarikunnan valtaistuimen. Hän yritti rauhoittaa Ranskan ja Englannin kuninkaiden välejä sekä estää kirkon kahtiajakautumisen. Hän kävi myös osittain onnistuneita puolustustaisteluja Unkarin rajoja uhkaavien ottomaanien kanssa.

1400-luvun puolivälissä Unkarin valtionhoitajaksi nimetty aatelinen ja ritari János Hunyadi löi armeijallaan Osmanien valtakunnan hyökkäyksen Nándorfehérvárin (nyk. Belgradin) taistelussa v. 1456. Hänen pojastaan Matias Corvinuksesta tuli kuningas v. 1458 ja hänen aikanaan maa oli poliittisen ja kulttuurisen vaikutuksensa huipulla. Renessanssikulttuurin johtava keskus oli tällöin Buda.

Kuningas Matiaksen kuoltua kuoli myös Unkarilaisten mielestä oikeus, sillä kuningas mielleettin oikeudenmaisimmaksi kuninkaaksi. Aatelisto alisti talonpoikia kovin ottein ja syntyi paljon sisäisiä kiistoja. Kansa nousi v. 1514 György Dózsan johdolla kapinaan, muuta se kukistettiin ja maan olot vain kurjistuivat.

Osmanien valtakunta uuteen sotaan ja v. 1526 unkarilaiset kärsivät ankan tappion Mohácsin taistelussa. Lisäksi taistelun jälkeen nuori kuningas Lajos II salamurhattiin, minkä seurauksena aatelisten välille puhkesi laajoja kiistoja sekä kaaos. Buda jätettiin täysin suojaamattomaksi ja näin osmanit tekivät ryöstelyrynnäköön kaupunkiin, josta kuningatar ja hovi ehdittiin evakuoimaan Bratislavaan hetki ennen heidän tuloaan. Vasta v. 1541 turkkilaiset valtasivat Budan pysyvästi. Maa jakautui kolmeen osaan: länsiosat joutuivat Habsburgien hallintaan, Transilvaniasta tuli osmaneille veroja maksava autonominen ruhtinaskunta ja muut osat siirtyivät turkkilaisten valtaan, jossa taas unkarilaiset ja turkkilaiset ottivat jatkuvasti yhteen valloittelemalla pienempiä ja suurempia linnoja toisiltaan noin 150 vuoden ajan. Pirstoutumista edesauttoivat myös unkarilaisten aatelisten eripuraisuus. Unkarilla oli pitkään kaksi yhtäaikaista, kiistelevää kuningasta, Transilvanian ruhtinas János Szapolvai sekä Itävallan keisari Ferdinand V. Myös 1130-, 1310- sekä 1440-luvulla Unkarilla

oli lyhyen ajan kaksi yhtäaikaista kuningasta.

1.3. Habsburgien valta

Länsivaltojen yhtyneet armeijat ajoivat turkkilaiset Budasta 1686 ja 1699 koko Unkarista. Habsburgit tulivat valtaan ja ottivat samalla myös Unkarin kuninkaan arvonimen. Unkari ei kuitenkaan muodollisesti missään vaiheessa kuulunut heidän hallitsemaansa Pyhään saksalais-roomalaiseen keisarikuntaan. Lieventääkseen unkarilaisten itsenäisyyshaluja, antoivat Habsburgit muiden vähemmistökansojen tulla maahan asumaan. Se ei paljon vaikuttanut, sillä v. 1703-1711 käytiin Ferenc Rákóczi II:n johtama itsenäisyysota, vähälukuisemmat ja ranskalaisten liittolaistensa jättämät unkarilaiset kuitenkin hävisivät.

Kapinan jälkeen oli poikkeuksellisen pitkä rauhan aika, jolloin Unkarin talous kehittyi pitkin harppauksin: perustettiin teattereita, sanomalehtiä, 15. heinäkuuta 1846 avattiin Unkarin ensimmäinen rautatieyhteys ja ensimmäinen höyrylaiva laskettiin Tonavalle 16. maaliskuuta 1831. Samoihin aikoihin aloitettiin Tonavan ja Tiszan säännöstely jatkuvien tulvien estämiseksi. Budapestin edustavin sekä vanhin pysyvä silta - Ketjusilta - otettiin käyttöön v. 1849. Unkarin hyvinvointi 1800-luvulla aiheutti kuitenkin sen, että rikkaat rikastuivat ja köyhät köyhtyivät. Itsehallintoa vaati unkarilaiset kävivät jälleen kapinoimaan 15.3.1848. Unkari julistettiin tasavallaksi, mutta Itävallan keisari Frans Joosef kukisti kuitenkin kapinan Venäjän keisari Nikolai I:n avulla ja teloitutti johtajat. Unkarilaiset käyttivät kapinassaan ensimmäistä kertaa punavihervalkoista lippuaan.

1.4. Kaksoismonarkia

Itävalta oli valmis sovintoon Unkarin kanssa kärsittyään tappion vuoden 1866 sodassa Preussia vastaan ja seuraavana vuonna 1867 muodostettiin Itävalta- Unkarin kaksoismonarkia. Tarkoitus oli vähentää unkarilaisten itsenäisyysintoa. Yhteistä oli ulko- ja puolustuspolitiikka ja rahalaitos, lippuna oli Unkarin ja Itävallan värien yhdistelmä ja lisäksi vaakunassa oli kummankin maan vaakunat. Unkari sai laajoja vapauksia ja oli tasavertainen Itävallan kanssa. Unkarin siviililain uudistaminen taas oli yksi Itävallan omista ehdoista. Talonpoikien ja erilaisten vähemmistöjen asemaa parannettiin, mihin unkarilaiset aateliset eivät olleet aiemmin suostuneet etujensa menettämisen pelossa.

Vuonna 1872 Budan, Óbudan ja Pestin kaupungit yhdistyivät yhdeksi Budapestiksi, josta tuli Unkarin hallinnon keskus. Unkari ja sen pääkaupunki vaurastuivat n. 50 vuoden ajan kaksoismonarkian alkamisesta. Suunniteltaessa kaupungin keskustaa ja sen muita asuinalueita, pyrittiin ottamaan mallia pariisilaisesta kaupunginsuunnittelusta. Gustave Eiffelin suunnittelema Läntinen Rautatieasema otettiin käyttöön vuonna 1877 ja vuonna 1884 valmistuivat Itäinen rautatieasema ja Budapestin kuuluisa oopperatalo. Kaupungin ensimmäinen Budapestin metro avattiin vuonna 1896 ja Imre Steindlin suunnittelema parlamenttitalo valmistui vuonna 1904.

1.5. Itsenäistymisestä toiseen maailmansotaan

Unkarista tuli itsenäinen ensimmäisessä maailmansodassa, jolloin Habsburgien valtakunta luhistui. Se kuitenkin menetti alueistaan kaksi kolmasosaa ja n. 3 miljoonaa unkarilaista jäi Unkarin rajojen ulkopuolelle.

Unkarin viimeinen kuningas Kaarle IV luopui vallasta ja maa julistettiin demokraattiseksi tasavallaksi 16.11.1918 vaikkakin Unkari säilytti valtiomuotonsa kuningaskuntana. Maan virallinen nimi- Unkarin kuningaskunta- säilyi toisen maailmansodan loppuun asti vaikka eduskunta päättikin valtion asioista. Mihály Károlyin johtama sosiaalidemokraattis-tasavaltalainen hallitus jäi kuitenkin lyhyeksi, sillä sosiaalidemokraatit päättivät liittoutua vastaperustetun kommunistipuolueen kanssa ja julistivat Unkarin neuvostotasavallaksi 21.3.1919. Tasavalta joutui kuitenkin pian sotaan

Romanian, Serbian ja amiraali Horthyn johtamien porvarillisten voimien kanssa. Romanianlaiset ja Horthyn joukot kukistivat neuvostotasavallan 6.8.1919 ja Unkaria hallitsi valtionhoitajaksi noussut Miklós Horthy vuoteen 1944.

Unkari yritti vältellä toiseen maailmansotaan joutumista, mutta joutui kuitenkin liittymään kun Kassa-niminen kaupunki joutui neuvostokoneiden pommitusten kohteeksi vuonna 1941. Ei ole varmaa, olivatko asialla oikeat neuvostokoneet vai pelkästään naamioidut, sillä sekä Saksa että Neuvostoliitto tahtoivat Unkarin puolelleen, joten on mahdollista, että kumpi vain on saattanut suorittaa pommituksen.

Unkari solmi toisessa maailmansodassa Hitlerin Saksan kanssa kauttakulkusopimuksen ja pääsi valloittamaan tämän tuella takaisin osia entisistä alueistaan. Pahin oli kuitenkin edessä, sillä 1943 Unkarin 2. armeija tuhoutui ja Unkarille jäi enää 1. ja 3. armeija, joista toinen oli Nuoliristi-nimisen fasistipuolueen vaikutuksen alainen. Valtionhoitaja Horthy yritti estää kommunismin ja fasismin leviämisen käymällä salaisia neuvotteluja liittoutuneiden kanssa, mutta sai vastaukseksi, että neuvottelut eivät olleet vielä ajankohtaisia ja häntä pyydettiin kääntymään Moskovan puoleen. Todellisuudessa Liittoutuneet ja Neuvostoliitto olivat jo sopineet Euroopan jakamisesta Teheranissa 1943. Julistamalla Unkarin puolueettomaksi yritti Horthy irrottautua Hitlerin otteesta vuonna 1944. Saksa kuitenkin miehitti Unkarin 1944 ja lähetti satojatuhansia Unkarin juutalaisia kuolemaan keskitysleireille.

Kun neuvostojoukot vyöryivät kohti Budapestia 1944, teki Horthy heidän kanssaan aselevon. Natsit vastasivat tähän syrjäyttämällä Horthyn ja nostamalla tämän tilalle Nuoliristi- puolueen ja tämä jatkoi taistelua puna-armeijaa vastaan, moninkertaistaen Budapestin tuhot. Kun neuvostolaiset saivat koko kaupungin haltuunsa 1945, oli kolme neljäsosaa sen rakennuksista raunioina.

Maailmansodan jälkeen Unkaria koetteli tähän asti maailman pahin inflaatio ja 1.8.1946 vaihdettiin pengöän tilalle rahayksiköksi forintti.

1.6. Kansandemokratiasta Natoon

Marraskuussa 1945 pidetyissä vapaissa parlamenttivaaleissa Pientilallisten puolue sai 57% äänistä ja kommunistinen puolue vain 17%. Hallituksen paikkajako toteutettiin kuitenkin vaaleja edeltäneen sopimuksen mukaan ja pientilalliset antoivat kommunisteille myös keskeisen sisäministerin paikan. Kommunistien kannattama turvallisuuspoliisi alkoi sisäministeriön avulla pidättämään kilpailevien puolueiden johtajia ja monet pakenivat länteen. 1947 pidetyissä uusissa vaaleissa kommunistipuolue nousikin jo suurimmaksi ja pian Sosiaalidemokraatit sulautettiin siihen. Unkari julistettiin sosialistiseksi kansantasavallaksi 1949 ja sitä juhlistettiin lisäämällä lippuun uusi kommunistinen vaakuna ja lipun väreille annettiin uusi merkitys. Mátyás Rákosin perustama pahamaineinen turvallisuuspoliisi AVO varmisti uskollisuuden puolueen opeille, suoritti monia öisiä kotietsintöjä ja ihmisiä vietiin kuulusteluihin moniksi päiviksi tai viikoiksi. Siihen kuului myös kidutusta ja syytteenä olivat useimmiten epäilyt länsimaisista vakoojista.

Vuonna 1953 Stalinin kuoleman jälkeen nousi pääministeriksi uudistus- ja kansallismielinen Imre Nagy. Kun opiskelijat ja työläiset vuonna 1956 marssivat parlamenttitalolle tuomaan julki maan epäkohtia, paisui vastustus kansannousuksi ja pääministeri ilmoitti Unkarin eroavan Varsovan liitosta. Imre Nagypyyysi kansainvälistä apua, mutta läntiset suurvallat eivät kuitenkaan uskaltaneet puuttua asiaan ja lopulta Neuvostoliiton armeija kukisti kansannousun panssarivaunuin. Nagy ja tuhannet muut teloitettiin ja Mátyás Rákosia karkotettiin Siperiaan. Rákosin seuraajaksi nousi János Kádár, joka lakkautti turvallisuuspoliisin julmuudet ja vapautti osan poliittisista vangeista. Unkari kuitenkin säilyi sosialistisena valtiona vaikka vaakuna poistettiinkin lipusta.

Unkarin joukot osallistuiivat vuonna 1968 Prahan sosialisminvastaisen vallankumouksen kukistamiseen. 1960-luvulla siirryttiin Unkarissa kapitalismiin ja suhteet länsimaihin lähenivät asteittain 1980-luvulle asti. Suomen ja Unkarin välinen viisumipakko purettiin vuonna 1968, pieniä yrityksiä yksityistettiin ja kansalaisten sallittiin lomaila länsimaissa tietyn väliajoin. Niin kutsuttu "gulassikommunismi" nostettiin esikuvaksi itäblokin maissa ja osittain tästä syystä Unkari on siirtynyt muita kansandemokratioita kivuttomammin markkinatalouteen.

1988 puhkesi laajoja demokratiaa vaativia mielenosoituksia, János Kádár syrjäytettiin ja oppositiopuolueiden perustaminen sallittiin lailla. Syksyllä 1989 päästettiin itäsaksalaisia pakolaisia Unkarin kautta länteen, joka johti lopulta Berliinin muurin murtamiseen ja kylmän sodan päättymiseen. 23.10.1989 -kansannousun vuosipäivänä - julistettiin uusi Unkarin tasavalta perustetuksi ja Unkari siirtyi markkinatalouteen.

NATOon Unkari liittyi vuonna 1999 ja Euroopan Unioniin vuonna 2004. Maa on ollut mukana useimmissa NATO:n tehtävissä ja YK:n rauhanturvaajatehtävissä. Unkarin asevoimat ovat olleet läsnä mm. Serbiassa (Kosovo), Afganistanissa ja Irakissa

2. Unkarin nykypäivä

2.1. Asukkaat

Unkarissa on noin 10 miljoonaa asukasta. Suurimmat kansalliset vähemmistöt ovat saksalaiset (200 000), slovakialaiset (100 000) ja kroaatit (80 000). Alkuperältään unkarilaisia asuu lisäksi n. 5 miljoonaa ulkomailla, heistä 3- 3,5 miljoonaa Karpaattien altaassa. Unkarin pääkaupunki on Budapest, jossa on 2 miljoonaa asukasta. Unkarin rajanaapureita ovat Itävalta, Slovakia, Ukraina, Romania, Jugoslavia, Kroatia ja Slovenia, joten kansainvälisyys on Unkarille arkipäivää. Unkari on hyvinvointivaltio, mutta epäkohtiakin löytyy. Erot köyhien ja rikkaiden välillä ovat suuria ja perheiden välinen kilpailu alkaa jo lapsien syntymästä asti. Rikkaalla perheellä on varaa saada kaikki edut mutta alemmassa keskiluokassa sitä vastoin jo perusedellytysten tuottaminen vaatii perheeltä uhrauksia. Köyhimpien, varsinkin romaniperheiden lapset eivät usein pysty suorittamaan edes peruskoulun kahdeksaa luokkaa. Työttömyysaste Unkarissa on ollut virallisesti noin 6 prosenttia, mutta harmaan talouden takia tämä luku ei pidä välttämättä paikkaansa ja tulevan laman aikana prosentit voivat muuttua. Paikallisten kanssa on helppo tulla toimeen, he ovat suvaitsevaisia, avuliaita ja pitävät erityisesti suomalaisista, koska olemme "sukua".

2.2. Kieli

Unkarin kieli ei ole yksinkertaista, mutta oppimalla oppii. Kuulumme samaan suomalais-ugrilaiseen kieliperheeseen, meillä on sukulaiskielet, vaikka ei sitä heti päällepäin uskoisi. Unkarin taidosta on hyötyä, mutta pääkaupungissa ja nuorten kanssa voi puhua englantiaakin. Vanhemmat unkarilaiset osaavat enemmän saksaa. Tässä muutamia ilmaisuja:

Szia = hei

igen = kyllä

nem = ei

köszönöm = kiitos

finn/turista vagyok. = olen suomalainen/turisti

nem értem = en ymmärrä

Kuten muissa maissa, Unkarissakin saat parempaa palvelua jos edes yrität puhua unkaria!

2.3. Turistina Unkarissa

Julkinen liikenne ja taksit ovat suomalaisittain melko edullisia, joten niiden käyttöä ei tarvitse pelätä. Täytyy kuitenkin muistaa katsoa tarkasti että mihin autoon hyppää.. Muutenkin Unkari on melko turvallinen maa ja normaalilla järjenkäytöllä ei pitäisi ongelmiin joutua. Varovaisuutta täytyy kuitenkin olla jos lähtee Unkarin yöelämään ja taskuvarkaita pitää varoa, erityisesti kaduilla ja metroissa. Täytyy kuitenkin muistaa että Budapestin hälinässä ei pidä hermostua, esim. jonottaessa, ja että tipin, juomarahan, jättökin kuuluu unkarilaisten kulttuuriin. (10 % Unkarissa) Kuitti kannattaa myös katsoa läpi, ettei ole ylilaskutettu mistään.

Kylpylävisiititkin ovat halpoja Unkarissa ja suosittu turistien kohde Unkarissa, joten kannattaa mennä ehdottomasti hemmotteleen itseään johonkin paikalliseen kylpylään.

Unkarissa sinulla on oikeus saada terveydenhoitoa ja korvausta siitä, jos omistat KELAn myöntämän Eurooppalaisen sairaanhoitokortin. Vapaaehtoinen matkavakuutus on myös suositeltava.

Hätätilanteita varten Unkarin yleiset hätänumerot:

Ambulanssi 104

Poliisi 107

Palolaitos 105

2.4. Unkarilaisten nuorten elämä ja vapaa aika

Meitä tietenkin myös nuorina mietityttää unkarilaisten nuorten elämä; he käyvät koulua kuten mekin ja muuten unkarilaisten nuorten elämä ei poikkea meidän rutiineistamme. He ovat Unkarissa hyvässä asemassa, paremmassa kuin esimerkiksi iäkkäät henkilöt. Matkustaminen unkarin opiskelijoille on halpaa ja he ovat sivistyneitä ja kiinnostuneita vapaa ajan vietosta kuten urheilusta, kulttuurista tai vaikkapa matkailusta. Unkarilaisten nuorten toiveet ja odotukset elämän suhteen eivät poikkea paljoakaan suomalaisnuorten vastaavista. Nuoret haluavat opiskella saadakseen hyvän työpaikan. Pieneltä kotipaikkakunnalta on haaveena muuttaa suurempiin ympyröihin, niin kuin nuorilla Suomessakin. Oma pieni perhe ja taloudellisesti turvattu elämä tulivat esiin kaikkien tulevaisuudenkuvissa.

Vapaa-aikana voi käydä halvoissa ja tunnelmallisissa baareissa, ja halvimmillaan kahden euron oopperassa tai balettiesityksessä. Kulttuurin ystäville Unkari on ihanteellinen maa. Opiskelijat voivat myös käydä elokuvissa vapaa-ajallaan maksaen lipusta vain neljä euroa. Unkarissa voi myös harrastaa aktiivisesti urheilua. Uimahalleja on pitkin Budapestia ja Margit –saaren kiertävä 5,5 kilometriä pitkä erityisestä materiaalista valmistettu juoksurata on kaikkien käytössä.

3. Lähdeluettelo

tekstit:

<http://www.maailmalle.net/Resource.phx/maailmalle/kokemusta/unkarivinkit.htx> (Maailmalle.net, Unkari-vinkit)

<http://formin.finland.fi/Public/default.aspx?contentid=66059&nodeid=15735&contentlan=1&culture=fi-FI> (Unkari matkustustiedote, ulkoasianministeriö)

<http://www.suomiunkari.fi/tietoa-unkarista/> (Suomi-Unkari seura, tietoa Unkarista)

http://fi.wikipedia.org/wiki/Unkarin_historia

<http://www.unkarilais-yritykset.com/Unkari/suomi/Unkarinhistoriaa.html>

<http://www.ungarn.dk/main.php?folderID=1076&articleID=3939&ctag=articlelist&iid=1&part=2>

<http://www.unkari.info/fin/unkari/historia>

<http://www.suomiunkari.fi/tietoa-unkarista/>

kuvat:

http://www.yle.fi/drupal/oppiminen/kuvat/iso_kuva/kielet/unkari_1046191A.jpg

http://www.mondo.fi/files/imagecache/Mondo/continent_images/280_unkari.jpg

<http://www.hum.utu.fi/oppiaineet/unkari/index/badacsony.jpg>

http://www.mondo.fi/country_destination/280/view_story/3759

http://www.iiseutu.fi/Ti_kunta/LUKIO/unkas99/Unkari99fi.htm

Unkariin matkustaminen lentokoneella ei ole kovin kallista ja matkan voit varata esim. sivuilta

<http://www.supersaver.fi/lennot?gclid=CPzBvvGXIZcCFYwH3god6QamDA>

http://ww2.ebookers.fi/shop/airsearch?COM=FI_GOOGLEFLIGHTS&WT.srch=1&gclid=CNKtjoSYIZcCFU4e3godfHR2Iw

Unkarin kielessä on muutamia mielenkiintoisia seikkoja, joihin pitää tottua ennen kuin voi puhua sujuvasti. Lisätietoa saat sivulta

<http://www.lausti.com/articles/languages/unkari.html>